

SUSIKANNAN HOITOSUUNNITELMAN PÄIVITYKSEN VALMISTELURYHMÄN KOKOUS

Valmisteluryhmän kokouksessa aiheena olivat hoitosuunnitelman tavoitteet.

Aika maanantai 1.4.2019 klo 12.00 – 15.00

Paikka Kokoushuone Sali, Mariankatu 11, Helsinki

Osallistujat

Taru Peltola, CORE
Maaren Angeli, Paliskuntain yhdistys
Ere Grenfors, Suomen Metsästäjäliitto
Sakari Mykrä-Pohja, Metsähallitus
Riku Lumiaro, Suomen luonnonsuojeluliitto
Sami Säynevirta, Luonto-Liitto
Timo Leskinen, MTK
Esa Kukkonen, Suomen Kennelliitto
Mikael Luoma, Suomen riistakeskus
Outi Ratamäki, CORE
Ilpo Kojola, Luonnonvarakeskus

MMM:

Vesa Ruusila, erätalouslyksikkö, LVO, MMM (puheenjohtaja)
Sami Niemi, erätalouslyksikkö, LVO, MMM
Henna Väyrynen, erätalouslyksikkö, LVO, MMM (sihteeri)

1) Kokouksen aloitus

Valmisteluryhmän puheenjohtaja avasi kokouksen.

2) Ilpo Kojolan alustus

Luonnonvarakeskuksen tutkimusprofessori Ilpo Kojola piti alustuksen aiheesta pienin elinvoimainen susikanta. Kojola määritteli elinvoimaisuuden ensinnäkin sukupuuttoriskin käsitteen kautta. Siitä näkökulmasta pienintä elinvoimaista kantaa voidaan tarkastella geneettisen ja demografisen elinvoimaisuuden näkökulmasta. Geneettisellä elinvoimaisuus taas on riippuvaista geneettisestä monimuotoisuudesta, geneettisestä rakenteesta ja yhteyksistä esiintymien välillä. Demografinen elinvoimaisuus voidaan taas jakaa populaatiokokoon, kannan kehityssuuntaan, lisääntymistehoon ja kykyyn levittäytyä.

Kojola esitti tutkimuksen parissa esitetyn kysymyksen, onko olemassa ns. maagista numeroa sille, mikä on pienin elinvoimainen populaatio suojelun näkökulmasta. Tämän hetkisen tutkimukseen mukaan populaatiossa pitäisi olla vähintään 5000 aikuista yksilöä, jotta pitkän aikavälin pysyvyys olisi taattu.

Seuraavaksi Kojola tarkasteli lyhyesti Venäjän susikantaa. Kojolan mukaan Suomen ja Venäjän-Karjalan populaatiot eivät ole erillispopulaatioita vaan Suomen kanta on populaation läntinen reunaeesiintymä.

Kojola toi esille, että Venäjällä tapahtui susikannan runsastuminen neuvostojärjestelmän romahdettua. Tällä hetkellä Venäjällä on noin 50 000 susiyksilöä. Venäjän-Karjalassa on sekä hirviä että susia. Yhdessä Suomen kannan kanssa on noin 600 susiyksilöä.

Seuraavaksi Kojola tarkasteli susien perhelaumojä ja totesi, että susikannan koossa on ollut fluktuaointia. 2006 jälkeen oli pitkä jakso, että perhelaumojen määrä tuli alaspäin. Sitten on ollut pientä nousua.

Kojolan mukaan viime vuosina Skandinavian kanta on tullut hiukan alaspäin. Susikannan geneettisessä elinvoimaisuudessa, jota voidaan tarkastella heterotsygotian kautta, on ollut lievää alenemistä ja siinä on tapahtunut muutosta. Kojolan mukaan tässä on kysymys yhtäältä siitä, että 2007 – 2009 kanta pienentyi ja kannan esiintymisen painopiste muuttui lännemmäksi.

Kojola totesi, että susikannan elinvoimaisuuteen vaikuttavia tekijöitä ovat muun muassa lyhytaikaiset sukusiitoksen negatiiviset vaikutukset. Nämä vaikutukset voidaan välttää, jos lisääntyvän yksilöiden populaatiokoko on yli 50 yksilöä. Jos lisääntyviä pareja on 25, häviämiseksi lähimmän 100 vuoden kuluessa on pieni edellyttäen, että ihmisen aiheuttama kuolleisuus ei ole liian suurta.

Kojola tarkasteli laitonta tappamista populaatiokoon säätelijänä. Kojolan mukaan on kuolleisuutta, jonka suuruutta ei tarkkaan tunneta. Ilman laitonta tappamista Skandinavian susikannan koko olisi noin 1000 yksilöä, nyt noin 200.

Kojolan mukaan yksi huomioon otettava asia on myös susikannan painopisteen siirtyminen läntiseen / lounaiseen Suomeen. Sillä voi Kojolan mukaan olla vaikutusta geneettiseen monimuotoisuuteen, koska entistä useammin reviiiri muodostuu jo olemassa olevista yksilöistä. Skenaario on siis olemassa mutta ilman tutkimustietoa asiaan on vaikeampi tarttua.

3) Keskustelua aiheesta

Ilpo Kojolan alustuksen jälkeen keskusteltiin aiheesta.

Puheenjohtaja Ruusila kysyi, siirtyykö keskimäärin joka viides vuosi yksilö Skandinaviaan?

Kojola vastasi tähän, että pitäisi päivittää tietopohjaa, niin voitaisiin paremmin ymmärtää yhteyttä lähtöpopulaatioon. Kojolan mukaan voidaan kuvitella, että jos Venäjältä tulo kuihtuisi kokonaan ja jos vahvoja alueellisia keskittymiä, niin on vaikea ennustaa. Susikanta on sen verran pieni. Lisäksi sattumat vaikuttavat paljon siihen, miten yksilöt liikkuvat. Jos 2010 paikkeilla susikannan heterotsygotia oli noin 0,6, niin se voisi olla 10 vuoden päästä 0,5. Kojolan mukaan kysymykseen liittyvät asiat ovat aika lailla sattumasta kiinni.

Kysyttiin, että kun susikannan painopiste on siirtynyt lännemmäksi, ovatko sudet siirtyneet etelämäksi ja lounaaseen?

Kojola vastasi, että on siirtymistä etelään ja pohjoiseen. Kojola lisäsi, että sudet liikkuvat melko epäennustettavasti eri suuntiin. Kojola totesi, että Lounais-Suomessa näyttää siltä, että on syntynyt uutta reviiriä alueelle. Puhutaan kasvavasta susikannasta.

Maa- ja metsätalousministeriön edustaja toi esille, että voimassaolevassa hoitosuunnitelmassa pienimmäksi elinvoimaiseksi kannaksi on määritelty 25 laumaa ja puolet rajalaumoista. Miten määrittely toimii? Onko rajalaumojen tunnistamisessa haasteita?

Kojola totesi, että hän ei näe asiassa paljoa korjaustarvetta etenkin nyt, kun pystytään rajalaumojen määrät huomattavasti paremmin selvittämään molekyyli biologisin menetelmin. Antaa uskottavamman pohjan, kun tiedetään, monta on kahden passin laumoja. Kojola totesi, ettei näe ongelmaa, että edelleenkin voitaisiin laskea puolet susikantaan kuuluviksi.

Kiitettiin Kojolaa mielenkiintoisesta esityksestä. Kysyttiin, milloin saadaan uusin heterotsyotogia luku? Kojola vastasi, että on tuonut esille, että asiaa pitäisi alkaa tarkastella ja laskea. Aikataulua ei ole vielä.

Kysyttiin, onko oletettavissa, että muutosta olisi tullut, kun Venäjän Karjalan kanta on pienentynyt.

Kojola vastasi, että olettaisi niin, että suhteessa 90-luvun välin verrattoman korkeassa tsygotiassa näkyy muutospaine. Kojola arveli, että kehitys on riippuvainen susien yksilömäärän kehittymisestä ja painopisteen muuttumisesta. Kojola lisäsi, että on tapahtunut lievää, mutta aika pysyväisluonteista geneettisen monimuotoisuuden alenemista. Kojola arveli Venäjän Karjalan kannan olleen viime vuosina stabiili ja suden saalistilanteen parantuneen, koska hirvikanta on parantunut.

Kysyttiin liittyen esteettömään kulkuun ja heterotsygotian mahdolliseen tippumiseen liittyen, että kumpi on merkittävämpää: länsipainotteisuus (maan sisäinen vinouma) vai millainen on Venäjän Karjalan susitilanne? Toinen kysymys liittyi siihen, että jos minimipari on 25, niin milloin ihmisen aiheuttama kuolleisuus ei ole liian suurta.

Kojola vastasi jälkimmäiseen, että asia riippuu olennaisesti siitä, millaisia yksilöitä poistetaan. On pysyttävä 25 tasolla, jos hoidetaan kannanhoitoa geneettisestä näkökulmasta.

Kojola totesi Venäjän tilanteen suhteen, että susien pääsy ei ole täysin esteetön. Rajalla on aika vahva aita, joka näkyy siinä, että susi voi joutua kulkemaan pitkiä matkoja, että aukko löytyy.

Riku Lumiaro totesi, että luku 25 on lähtöisin kotieläinjalostuksesta. Lukumäärä ei saisi mennä sen alle. Kyseessä on absoluuttinen minimikanta ja käytännönhoidossa tarkoittaa, että alle 25 ei saa mennä.

4) Pienryhmätyöskentelyä tavoitteista

Seuraavaksi siirryttiin työskentelemään pienryhmissä. Aiheena oli hoitosuunnitelman tavoitteet. Niitä listattiin edellisellä kerralla ja nyt jatkettiin asian eteenpäin työstöä. Työskentely tapahtui Taru Peltolan ja Outi Ratamäen johdolla. Valmisteluryhmäläiset jaettiin ryhmiin.

- a) Ryhmä: Ilpo Kojola, Esa Kukkonen, Mikael Luoma, ohjaaja Taru Peltola
Aihe: Sopiva (pienin) elinvoimainen susikanta
- b) Ryhmä: Maaren Angeli, Timo Leskinen, Sami Säynevirta, ohjaaja Vesa Ruusila

Aihe: Reagoidaan suden tuomaan haittaan nopeasti ja ehkäistään vahinkoja ennalta

- c) Ryhmä: Sakari Mykrä-Pohja, Riku Lumiaro ja Ere Grenfors, ohjaaja Outi Ratamäki, kirjaaja Henna Väyrynen
Aihe: Suden sietämisen edistäminen

Jokainen ryhmä sai tarvekartan, joihin heidän piti pohtia erikseen ja yhdessä vastauksia. Kukin ryhmäläinen sai kirjata vastauksiaan post it –lapulle tarvekarttaan. Jokaisessa tarvekartassa oli samat kysymykset ja ne olivat:

Tarpeet, joita tavoite palvelee:

Pohtikaa seuraavien kysymysten avulla: Mitä hyötyä tavoitteesta on/ Mitä sillä pyritään saavuttamaan? Mitä eri osapuolet voivat saavuttaa tavoitteen toteutuessa?

Keinot, joilla tarpeita voidaan täyttää:

Pohtikaa seuraavien kysymysten avulla: Minkä pitäisi muuttua, että tavoitteeseen päästään? Millaisien vaihtoehtoisten keinojen avulla tarpeisiin voidaan vastata?

Haasteet:

Pohtikaa seuraavien kysymysten avulla: Mitkä asiat / kehityskulut uhkaavat tavoitteen saavuttamista?

Ryhmätöiden tekemiseen varattiin aikaa noin 20 minuuttia.

- 5) Ryhmätöiden purku

Seuraavaksi purettiin ryhmätöitä niin, että ryhmän ohjaaja esitteli vastauksia.

”suden sietämisen edistäminen” ryhmän vastaukset:

Tarpeet, joita tavoite palvelee:

- salametsästyksen ehkäisy
- susivahinkojen ehkäiseminen ja nopea korvaaminen
- susialueille kompensatiot
- susikannan elinvoiman/pienimmän elinvoimaisen kannan säilyminen
- laittoman tappamisen volyymin pienemmäksi
- suojeluintressejä tärkeänä pitävät kokisivat, että suden suojelun tavoite on saavutettu ja toisaalta saavutettaisiin tilanne, jossa kannanhoidon paikallista ulottuvuutta tärkeänä pitävät tahot voisivat nykyistä vahvemmin osallistua päätöksentekoon
- asiallista ja korjaavaa susitietoutta
- ongelmatusien joustava poistaminen
- tarve kontrolloida, vaikuttaa tietoon, jolla voidaan suojautua vahingoilta
- tarve, että voidaan käyttää koiria metsästyksessä
- turvallisuuden tunteen tarve

Haasteet:

- Koska sutta siedetään huonosti omassa arkiympäristössä, niin pienintä elinkykyistä kantaa tuntuu olevan vaikeata saavuttaa, koska laitonta tappamista aletaan harjoittaa
- resurssit, turvavarusteet
- teknisen kehityksen rajallisuus

Keinot, joilla tavoite voidaan täyttää:

- aktiivinen susiviestintä ja suurpetonevonta
- suoja-aidat & susiliivit
- ongelmasusien määrittäminen -> joustavasti eroon
- Tulisiko harkita suden kanssa arkensa ja tilansa jakaville maksettavia sietokorvauksia?
- salametsästyksen ehkäiseminen -> heikentää kokonaistoimintaa (vinkkipuhelin)
- määräaika rinnakkaiselolle
- kannanhoidollisen kestävä metsästyksen tulisi olla aidosti tarjolla vaihtoehtona, nyt se ei ole
- suoja-aidat, susiliivit
- koiran suojaliivien kehittäminen
- koiravahinkojen ehkäisy GPS-pantatekniikkaa kehittämällä

”Reagoidaan suden tuomaan haittaan nopeasti ja ehkäistään vahinkoja ennalta” –ryhmän vastaukset

Tarpeet, joita tavoite palvelee:

- vahinkojen vähentäminen
- hirvivahinkojen säätely helpottuisi ilman koiravahinkoja
- suden hyväksyttävyyden lisääminen (tai sietäminen)
- porokarja rakenne parempi, koska susialueella ei voi jalostaa porokarjaa
- ph-alueella enemmän kiloja lihaksi, ei korvauksiin
- laitton tappaminen vähenee
- pienempi tarve poikkeusluville

Haasteet

- poromiehet pois metsästämisestä, viranomaistyötä
- suojaaminen estää muiden lajien liikkumista
- ihminen ja susi eivät mahdu samalle reviirille
- media haluaa otsikoita, ei öljyä laineille

Keinot, joilla tarpeita voidaan täyttää

- korvausjärjestelmän muutos: suojaamisen kannattavuuden parantaminen
- riittävät resurssit korvaamiseen
- tuki vahingon kärsijälle
- viestintä: susi osana ekosysteemiä, neutraali viestintä, faktoja
- pannoitusten lisääminen: vahingot paremmin selville (ph-alue)
- ennaltaehkäisykeinojen mahdollinen parantaminen ph-alue
- Miten sudesta saataisiin tuloja? (ei haaskakuvausta) -> hiihtoretket, ulvonta

- vahinkoperusteisten poikkeuslupien osalta vähintään nykykäytännön tulisi jatkua, jouhevampi poikkeuslupakäytäntö
- Mitä voidaan oppia karhun paremmasta hyväksyttävyydestä?
- Tiedon lisääminen: mihin sudet mahtuisivat, asenteet susialueilla ja ei-susialueilla

Sopiva (pienin) elinvoimainen susikanta -ryhmä

Tarpeet, joita tavoite palvelee:

- Suomalaiseen luontoon kuuluvan lajin säilyminen
- Susi on osa luonnon monimuotoisuutta ja ekosysteemiä
- Opitaan sudesta
- Välitavoite matkalla suotuisaan suojelun tasoon, on selkeä vertailukohta

Haasteet:

- alueen sopivuus sudelle? kriteeristö missä vakiintuneita susiesiintymiä voi olla
- laitton tappaminen, epäluottamus hallintoa ja tutkimusta kohtaan, tyytymättömyys

Keinot, joilla tarpeita voidaan täyttää:

- selkeytetään tulkintaa ja viestitään selkeämmin
- kriteeristön laatiminen: missä vakiintuneita susiesiintymiä voi olla
- alueiden erilaisuus kannanhoitoratkaisuissa huomioon
- suden tuomaa haittaa tasataan: kun alueella pidetään susilaumaa hengissä 5 v, sen jälkeen haitta siirtyy muualle (valoisampien tulevaisuudennäkymien luominen)
- vahvistetaan keinoja puuttua todellisiin ongelmayksilöihin: esim. koirantappajasudet (valikoiva poistaminen reviirikohtaisesti)

Muokattuna toteutettavissa olevat keinot/Jalostettavat ideat:

- määräaikainen rinnakkaiselo

6) Keskustelua ryhmätöistä

Ryhmän ohjaajat toivat esille mieleen jääneitä seikkoja ryhmätöistä. Pienimmän elinvoimaisen kannan ryhmässä mieleen jäivät ns. ajatus määräajasta sille, kun susia on tietyllä alueella ja se, kuinka puuttua ns. ongelmayksilöihin. Vahinko ja haittaryhmässä mieleen jäi mahdollinen korvausjärjestelmän kehittäminen. Suden sietämisen ryhmässä mieleen jäivät ajatukset määräaikaisesta rinnakkaiselosta tietyllä alueella, kysymys siitä, kuka kantaa vastuun resursseista ja kehittämisestä koirien vahinkojen ennaltaehkäisyä, suurpetoneuvonta ja sietokorvaus. Lisäksi ennakoiva susiviestintä ja koiravahinkojen ennaltaehkäisy ja siihen liittyvän tekniikan kehitys.

Tuotiin esille purettaessa ryhmätöitä, että on pystyttävä tuomaan esille myös ns. villimpiä ajatuksia. Jatketiin puheenvuoroa toteamalla, että tällainen ajatus voisi olla niin sanottu zoning. Kysyttiin, olisiko Suomessa sellaisia alueita, jotka sopisivat parhaiten sudelle.

Kommentoitiin puheenvuoroon liittyen kysymällä, onko laumoja, joiden kanssa ei pystytä elämään rinnakkain tai jotka tuottavat hirveästi haasteita.

Kommentoitiin, että määräaikainen rinnakkaiselo on virkistävää out of the box –ajatus.

Sami Niemi totesi, että yksi ajatusta voisi olla, että perälautana olisi 25 laumaa ja jos olisi 27 laumaa, yhden voisi poistaa. Kommentoitiin tähän, että voitaisiin pohtia, onko syytä pitäytyä 25 laumassa. Todettiin, että malli olisi omiaan toimimaan kannustimena.

Toisessa puheenvuorossa kommentoitiin, että vaatii keskustelua ja että mallia ei voida ottaa Norjasta.

Todettiin puheenvuorossa, että jos susilauma tappaa koiria, silloin pitäisi tappaa koko lauma, koska kyseessä on laumatason asia.

Tuotiin vielä esille vahinkokeskusteluun liittyen, että tosiasiallisten haittojen lisäksi on muitakin haittoja, joihin on vaikea puuttua. Lisäksi kannanhoidolliseen metsästykseen todettiin, että mikäli sitä haluttaisiin pohtia, niin sitä pitäisi kehittää niin, että kyseessä olisi ammattilaisten metsästystä. Näin metsästys voitaisiin kohdistaa parhaiten nuoriin yksilöihin. Kommentoitiin, että tämä on hyvä ajatus ja tuottaisi mahdollisesti tuloksen, mitä on toivottu.

Keskusteltiin vielä vahingoista ja todettiin, että niihin liittyvät myös esimerkiksi ylläpitokustannukset. Ministeriön edustaja kysyi, olisiko valmiuksia siihen, että rahoja otettaisiin mahdollisesti Makera-rahoista. Kommentoitiin tähän, että asiaan ei voida vastata, koska kyseiset rahat ovat suppenemassa ja asiaan liittyy myös sen imago.

Kommentoitiin tähän toisessa puheenvuorossa, että asiaa voisi ajatella niin, että esimerkiksi lampan liha olisi ns. susiystävällistä. Tämä voisi auttaa myös siinä, että tulisi puolustajia lisää esimerkiksi lammastilallisille.

Sami Niemi totesi, että julkiasiamiehen ennakkoratkaisu tulee 8.5. ja nyt on hyödyllistä keskustella muista ”out of the box” ratkaisuista. Niemi jatkoi, että tulee vielä odottaa tuomioistuimen ratkaisua ja että hoitosuunnitelmaan voisi tulla kannanhoidollisen metsästyksen uudistamishanke.

Sami Niemi esitteli havaintojaan ryhmätöistä otsikolla ”Susikannan hoidon tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi”. Niemen mukaan on syntynyt mielikuva, ettei voida tavoitella kuuta taivaalta vaan pienin askelin kohti susikannan hoitoa. Niemi esitteli kokoamaansa kolmiota, joka oli jaettu neljään pienempään kolmioon, joihin oli koottu tavoitteita: 1) turvataan pienin elinvoimainen susikanta, 2) lisätään luottamusta eri tahojen välillä, 3) edistetään vahinkojen ennaltaehkäisyä ja reagoidaan susien aiheuttamaan haittaan nopeasti ja 4) edistetään suden sietämistä ja luodaan perustaa suden hyväksyttävyydelle.

Niemi totesi, että tavoitteiden suhteen voitaisiin ajatella, että suotuisa suojelutaso on ylätason tavoitteena. Kyseessä on myös juridinen tavoite. Niemi totesi, että ensin tulisi turvata elinvoimainen susikanta ja luodaan siten perusta suotuisan suojelutason saavuttamiselle.

Pienimmällä elinvoimaisella susikannalla tarkoitetaan Pienin elinvoimainen susikanta 25 laumaa, johon lasketaan puolet rajalaumoista. Sitä voidaan ajatella välitavoitteena matkalla suotuisaan suojelun tasoon, ja se on selkeä vertailukohta. Niemen mukaan keskeisenä haasteena ovat susien laiton tappaminen, epäluottamus hallintoa ja tutkimusta kohtaan.

Niemi toi esille, että päivän keskusteluissa nousi esille kriteeristön laatiminen sen suhteen, missä vakiintuneita susiesiintymiä voisi olla ja että alueiden erilaisuus tulisi ottaa kannanhoitoratkaisuissa huomioon. Niemi kysyi kuitenkin, onko zoning todennäköinen mahdollisuus. Toinen esille nousut ajatus oli, että suden tuomaa haittaa tasattaisiin niin, että kun alueella pidetään susilaumaa hengissä 5 vuotta, sen jälkeen se poistettaisiin.

Lisäksi ryhmätöissä nousi vahinkojen ennaltaehkäisyn suhteen vahinkojen väheneminen, suden sietämisen ja hyväksyttävyyden lisääminen. Pohdittiin myös korvausjärjestelmän muutosta tai muutoin ennaltaehkäisyn tukemista. Viestinnällä ja median roolilla nähtiin myös asiassa iso merkitys. Lopuksi Niemi esitteli vielä ns. "out of the box" mallia kannanhoidolliselle metsästykselle, missä se olisi mahdollista ns. portaittain pienimmän elinvoimaisen kannan saavuttamisen jälkeen. Jos olisi 27 laumaa, voitaisiin poistaa yksi lauma. Asia vaatisi kuitenkin tarkempaa selvitystä ja reunaehtojen pohtimista.

Todettiin tähän, että hyvä malli ja idea. Tuotiin esille puheenvuorossa, että asiaa voitaisiin kehittää hankkeessa.

Todettiin puheenvuorossa, ettei kannateta asiaa bonuksena hoitosuunnitelmaan ja että kattoteman tulisi olla rinnakkaiselo, mitkä komissio on tähdentänyt.

Puheenjohtaja totesi, että hyvä, että päästään siihen keskusteluun, mitä ja mihin muotoon asioita kirjataan. On hyvä esittää erilaisia näkemyksiä.

Puheenjohtaja päätti kokouksen noin klo 15.00.